

Biografieën

Introductie

Fabienne Richard is afkomstig uit Frankrijk. Ze is vroedvrouw en specialiseerde zich in tropische geneeskunde en volksgezondheid (MSc, PhD). Gedurende 10 jaar werkte ze als klinische vroedvrouw, waarna ze 5 jaar lang actief was in het buitenland (Afghanistan, Burkina Faso, Kenia, Liberia, Somalië, Sri Lanka) met Artsen Zonder Grenzen en het Instituut voor Tropische Geneeskunde Antwerpen. Ze is referentiepersoon omtrent VGV en werkte mee aan verschillende onderzoeken rond dit thema (prevalentiestudie omtrent VGV in België, actie-onderzoek omtrent signaleren van risicosituaties). Ook schreef ze mee aan klinische richtlijnen voor het Belgisch Ministerie van Volksgezondheid. Ze is lid van de werkgroep rond reconstructieve chirurgie bij de Hoge Gezondheidsraad. Momenteel is ze directrice van GAMS België vzw en vroedvrouw bij het Centre Médical d'Aide aux Victimes de l'Excision in het UMC Sint Pieters (CeMAVIE). Ze wordt regelmatig gevraagd als gastonderzoekster bij het Instituut voor Tropische Geneeskunde Antwerpen en geeft les binnen verschillende opleidingen vroedkunde. Ze coördineert het Europees DAPHNE-project Men Speak Out, dat als doel heeft mannen te betrekken in de preventie van VGV.

Andrea Vonkeman werkt sinds 2011 als een 'Senior Policy Officer' voor 'UNHCR's Bureau for Europe' in Brussel. Gedurende de laatste jaren, was zij direct betrokken bij het herdenken en herdefiniëren van de instrumenten van het 'gemeenschappelijk Europees asielstelsel (CEAS)', en meer specifiek de instrumenten met betrekking tot gender gerelateerd geweld. Zo werkte zij samen met het End FGM netwerk aan een handleiding voor diens leden betreffende de interpretatie van nieuwe maatregelen omtrent gender gerelateerd geweld (met een focus op vrouwelijke genitale verminking (VGV)). Alvorens van start te gaan bij het Europese bureau, werkte zij aan 'community based' preventie- en interventiestrategieën met betrekking tot seksueel en gender gerelateerd geweld (met een focus op VGV) in vluchtelingenkampen in Kenya. Tevoren was ze actief als 'Regional Refugee Status Determination Adviser' in het Midden-Oosten en Noord-Afrika en werkte ze voor UNHCR binnen verschillende andere domeinen, in onder andere Het Grote Merengebied, in Oost- en West-Afrika en de Balkan regio. Andrea behaalde een Master in het Internationaal en Europees Recht, met een specialisatie in vluchtelingenrecht, aan de Universiteit van Amsterdam, Nederland.

Dr. Muriel Salmona is onderzoekster en psychiater-psychotraumatologe, gespecialiseerd in de ondersteuning van slachtoffers van geweld. Ze geeft opleidingen in psychotraumatologie en victimologie en is oprichtster/voorzitster van de "Association Mémoire Traumatique et Victimologie". De website "memoiretraumatique.org", met informatie over opleiding, hulpbronnen en bestrijding van alle vormen van geweld, werd door haar ontworpen.

Muriel Salmona is verantwoordelijk voor de nationale enquête: "Impact van seksueel geweld in de kindertijd op volwassenen", ondersteund door UNICEF. De enquête werd gelanceerd op 1 maart 2015, als onderdeel van de campagne STOP AU DENI 2015 (stop de ontkenning). In 2016 voerde zij samen met IPSOS (marketingbureau) een enquête uit i.v.m. de opvattingen van de Franse bevolking over seksueel geweld. Ze nam deel aan het onderzoek naar psychologische en neurobiologische mechanismen die aan de oorsprong liggen van psychotraumatische gevolgen van blootstelling aan geweld, het traumatische geheugen, peri- en post-traumatische dissociatie en dissociatief risicogedrag.

Ze schreef 3 boeken, uitgegeven bij Ed. Dunod: "Le livre noir des violences sexuelles" in 2013; "Violences sexuelles. Les 40 questions-réponses incontournables" in 2015 en "Châtiments corporels et violences éducatives. Pourquoi il faut les interdire et 20 questions réponses." in 2016. Ze publiceerde talrijke artikels over de psychotraumatische gevolgen van geweld in wetenschappelijke tijdschriften en gemeenschappelijke publicaties. Ze schreef informatiebrochures en artikels voor de

website memoiretraumatique.org, organiseerde fora en maakte video's voor haar blogs om het stilzwijgen rond en de ontkenning van geweldpleging en de impact ervan op de slachtoffers, aan de kaak te stellen. Via haar blogs wil ze ook de aandacht vestigen op de verwaarlozing en het gebrek aan bescherming en zorg waarmee slachtoffers van geweld geconfronteerd worden (seksueel en intrafamiliaal geweld, mishandeling, geweld op school, enz.). Ze organiseerde een aantal voorlichtingscampagnes en drie colloquia. De laatste vond plaats in het Palais du Luxembourg op 2 maart 2015 voor de voorstelling van de "Enquête de Reconnaissance - Impact des violences sexuelles de l'enfance à l'âge adulte". Bovendien ondernam ze verschillende campagnes (petities, clips, campagne STOP AU DENI).

Ze is een belangrijke lobbyiste en wordt regelmatig gehoord in de "Assemblée Nationale, de Senaat, het EESC (European Economic and Social Committee) en de HCEfh (Haut Conseil à l'égalité entre les femmes et les hommes). Ze is lid van de werkgroep MIPROF (Bescherming van vrouwen die het slachtoffer werden van geweld en strijd tegen mensenhandel) en van de Commission Enfance en France van UNICEF Frankrijk. Ze werkt samen met vele nationale en internationale verenigingen die strijden tegen seksueel geweld en geweld tegen kinderen en vrouwen. Ze organiseert opleidingen en houdt geregeld toespraken in tal van hogescholen en universiteiten in Frankrijk en Europa.

PANEL 1 –

Katinka In't Zandt is al twintig jaar psychologe bij de Free Clinic in Brussel. Ze heeft altijd gewerkt rond de gevolgen van geweld, in de eerste plaats met slachtoffers van folteringen en later met vrouwen van verschillende afkomst die te maken kregen met gendergerelateerd geweld. Ze is ook actief in het promoten van seksuele en reproductieve rechten en werkt samen met GAMS België sinds het ontstaan van de vereniging in 1996.

Nadat **Sonia Zeghli** haar diploma klinische psychologie behaalde aan de Université Libre de Bruxelles, volgde ze de opleiding cognitieve- en gedragstherapie aan de Université Catholique de Louvain. Ze werkte meer dan zeven jaar bij de dienst Psychiatrie in het ziekenhuis César de Paepe en stapte vervolgens over naar het psychiatrisch dagcentrum van het UMC Sint-Pieter, waar ze ook zeven jaar werkzaam was. In dezelfde periode bood ze consultaties voor psychotherapeutische begeleiding aan. Haar interesse voor angststoornissen en het PTSS zette haar aan om EMDR te studeren. Sinds oktober 2013 maakt ze deel uit van het multidisciplinair pijnteam (dienst Anesthesie) en sinds 2014 werkt ze in de perineologiekliniek. Enkele maanden later ging ze ook het team van CeMAViE^o versterken. Enerzijds evalueert ze de psychologische toestand van vrouwen die een clitorisreconstructie willen laten uitvoeren, anderzijds verzorgt ze de psychotherapeutische begeleiding wanneer deze vrouwen te maken krijgen met psychologische problemen.

Annalisa D'Aguanno studeerde af als klinisch psychologe aan de Université Libre de Bruxelles. In het kader van een vorming aan het Belgisch Instituut voor Victimologie liep ze in 2007 stage bij GAMS België vzw. Vandaag is ze nog steeds actief in deze vereniging. Gedreven door haar interesse voor de positie van de vrouw en vrouwenrechten, engageerde ze zich na afloop van haar stage als vrijwilligster. Twee jaar later kreeg ze een vast contract. Ze is co-auteur van de handleiding "Besneden vrouw en vluchteling – mijn manier van overleven. Expertise en aanpak van de consultatie." (2012). Tijdens individuele consultaties probeert ze te luisteren naar het verhaal dat 'achter de woorden' van de vrouwen schuilt en observeert ze wat hun lichaam vertelt.

Ze vindt de rol van het lichaam zeer belangrijk. In 2010 zette ze dan ook een workshop lichaamsexpressie op poten, die zich richt tot vrouwen die het slachtoffer werden van gender gerelateerd geweld. Samen met haar collega's begeleidt ze deze workshop vandaag nog steeds. Ze volgt ook een vorming kunsttherapie bij Rhapsodie in Brussel. Tegenwoordig maakt ze het liefst

gebruik van creatieve technieken, zowel tijdens individuele – als tijdens groepsbegeleiding. Ze zet creativiteit in op een moment dat het leven lijkt stil te staan.

Anne Graindorge werkt al meer dan twintig jaar als juriste. Ze zet zich in voor de mensen-, kinder- en migrantenrechten. Verschillende federale en internationale instellingen en organisaties (zoals FOD Justitie, Amnesty International, Unicef N-Y & Kigali, UE, Raad van Europa, GRESEA) doen sinds ongeveer tien jaar een beroep op haar als raadgeefster, opleidster en onderzoekster omtrent deze thema's. In 2004 richt ze de vzw Aïcha op, een dienst voor onthaal en psychosociale en juridische begeleiding van niet-begeleide minderjarigen die zich in een zeer kwetsbare situatie bevinden. Ze werkt deze vereniging verder uit en coördineert ook de activiteiten. Terzelfdertijd volgt ze verschillende opleidingen psychotherapie. Haar passie voor psycho-lichamelijke methodieken zet haar aan om, onder andere, de vierjarige opleidingen Lichaamsgerichte Integratieve Lichaamstherapie en EEMT te volgen. Vervolgens start ze ook een aanvullende activiteit als zelfstandig psychotherapeute. In 2013 start ze Woman'Do op. Deze vereniging richt zich tot vrouwen die hun land ontvluchtten omwille van geweld en zich in een precaire verblijfssituatie bevinden. Het doel is hen psychotherapeutische begeleiding te bieden met de nadruk op het psycho-lichamelijke aspect. Hierbij wordt rekening gehouden met de juridische en procedurele werkelijkheid waarin de vrouwen zich bevinden. Ook behaalde Anne Graindorge in 1997 het diploma criminologie aan de KUL. Momenteel volgt ze het laatste jaar van de master klinische psychologie aan de ULB. Ze volgde bovendien vormingen etnopsychiatrie, interculturele bemiddeling en psychopathologie.

Geertrui Serneels werkt voor het Centrum voor Solidariteit en Trauma (Solentra), een onderdeel van Paika, de psychiatrische afdeling van het UZ Brussel voor infants, kinderen en adolescenten. Solentra geeft diagnostische en therapeutische ondersteuning aan vluchtelingen, migranten en hun families. Geertrui Serneels krijgt de prijs voor haar 2016 werk in verband met traumaverwerking van deze vluchtelingen en migranten.

PANEL 2

Pascale De Ridder, klinisch psychologe en docente aan Université Libre de Bruxelles en Henri Spaak Hogeschool. Volgde opleidingen psychoanalytische, systemische, institutionele en interculturele therapie. Haar eerste werkervaring bestond uit het bieden van therapeutische begeleiding aan (toekomstige) ouders met een verslaving. 13 jaar geleden specialiseerde ze zich in interculturele therapie. Momenteel werkt ze met vluchtelingen die trauma's en/of foltering ondergingen en die zich in een precaire verblijfssituatie bevinden. Ze werkte ook enkele jaren als socio-therapeute in een therapeutische gemeenschap voor patiënten/-s met de dubbele diagnose psychose en verslaving. Bij de dienst voor mentale gezondheid Ulysse begeleidt ze verschillende groepsactiviteiten en is ze verantwoordelijk voor de vorming van professionals uit de psychologische, sociale en juridische sector. Sinds juli 2016 is ze coördinatrice van de dienst "Exil et Santé Mentale" bij LFBSM.

Charlotte Chevalier behaalde een diploma licentiaat in de rechten aan de UCL in 2008 en vervolgens een master in het IEE (Institut d'études européennes) verbonden aan het ULB. Na een stagejaar aan de Brusselse balie, vervoegde ze in 2011 de VZW INTACT als juriste. Als projectmanager leidt ze, onder andere, het juridisch overleg met de meisjes en vrouwen die vrezen voor VGV in hun land van herkomst. Ze maakte analyses en tools voor professionals, zoals de praktische handleiding voor advocaten geconfronteerd met VGV in een asielprocedure of de gids voor goede praktijken ter verbetering van preventie en bescherming van meisjes en vrouwen. Ze geeft ook opleidingen voor professionals uit diverse sectoren over de juridische aspecten van VGV en werkt samen met andere verenigingen in Brussel en Wallonië, actief op het gebied van de vrouwenrechten en rechten van buitenlanders.

Sarah Strauven is sinds 2007 als klinisch psychologe werkzaam in het opvangcentrum voor asielzoekers in Sint-Truiden. Ze heeft zich de afgelopen jaren gespecialiseerd in psychotrauma en heeft een bijzondere interesse in het raakvlak van cultuur, geestelijke gezondheidszorg en mensenrechten. Hiervoor volgde ze opleidingen in het binnen-en buitenland. Haar aanpak wordt sterk geïnspireerd door het narratieve gedachtegoed. Ondertussen heeft ze ook een zelfstandige praktijk uitgebouwd waarin er ook ruimte is voor het geven van supervisies en vormingen. Voor meer informatie kan je terecht op haar website www.skyma.be.

Min Symoens is geboren te Kinshasa op 3 februari 1953. Zij is sinds 1 oktober 2001 als sociaal assistente bij Fedasil te Sint-Truiden werkzaam. De eerste 5 jaar werkte zij bij de dienst niet begeleide minderjarigen (NBM). In 2006 verhuisde ze naar de volwassenwerking waar zij zich toelagde op de asielprocedure en de psychosociale begeleiding van gezinnen en alleenstaande mannen en vrouwen. Sinds 2013, bij het ontstaan van een apart gebouw voor alleenstaande vrouwen, heeft zij de kans genomen om alleen met hen te werken. Zij geeft dagelijkse psychosociale ondersteuning aan deze groep alsook aan de kwetsbare moeders.

Chloé Nadeau

Chloé Nadeau is klinisch psychologe. Ze werkte verschillende jaren in algemene en psychiatrische ziekenhuizen, eerst in Frankrijk en vervolgens in België. Sinds 4 jaar is ze aangesteld bij het Centrum voor onthaal en zorg van Dokters van de Wereld, waar ze werkt met doelgroepen die geen toegang hebben tot zorgverlening.

PANEL 3

Christine Flamand is de coördinatrice van vzw INTACT, waar ze sinds de start van de vzw werkzaam is (2010). INTACT is een juridisch expertisecentrum over vrouwelijke genitale verminking en is actief zowel in het domein van asiel als de bescherming van vrouwen en meisjes van VGV. Ze is houder van een licentiaat in de rechten. Ze heeft sinds 1994 gewerkt in verschillende NGO's in het kader van de juridische begeleiding van asielzoekers en vluchtelingen. Binnen het BCHV heeft ze zich gespecialiseerd rond het geweld tegen vrouwen en meisjes (waaronder VGV) en asiel. Ze was ook consultant voor het Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties inzake het bepalen van het vluchtelingenstatus, in verschillende landen zoals DRC, Turkije en Congo Brazzaville.

Elsa Laffitte werkte voor de eenheid 'Asylum Support' van het Europees Ondersteuningsbureau voor Asielzaken (European Asylum Support Unit – EASO), meer bepaald in het team dat zich bezighoudt met vraagstukken rond kwetsbare personen. Na het behalen van een Master Rechten en Europese Studies, richting Mensenrechten aan het Institut des Hautes Etudes Européennes in Straatsburg, begon ze een tiental jaren geleden te werken rond asiel- en vluchtelingenrecht. Ze werkte acht jaar in verschillende Franse steden in opvangstructuren voor asielzoekers/-ster die aankomen op het grondgebied. Ze bood hen administratieve en juridische ondersteuning tijdens de gehele asielprocedure. Vervolgens maakte ze deel uit van het team van het Hoog commissariaat van de vluchtelingen van de VN, als functionaris in het zuiden van Tsjaad, aan de hervestiging van vluchtelingen uit het Belom-kamp en daarna in Burundi, voor de bescherming van kinderen van Congolese vluchtelingen afkomstig uit de Kivu-regio (DRC). Sinds september 2016 werk ze bij EASO.

Lien Bruggeman is een Belgische arts, gespecialiseerd in tropische geneeskunde. Gedurende 10 jaar heeft zij in ontwikkelingslanden gewerkt (Congo RD, Indonesië, Liberia, grensgebied Myanmar-Thailand, Soedan, Zimbabwe) eerst als klinisch arts en nadien als medische coördinator voor Dokters van de Wereld en voor Artsen Zonder Grenzen. Sinds drie jaar werkt zij als arts voor Fedasil (Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers); deels als klinisch arts in de Oriëntatie- en Observatie centra (OOC) voor Niet-Begeleide- Minderjarigen (NBMV) in Steenokkerzeel en Neder-Over-Heembeek; deels voor de hoofdzetel van Fedasil waar zij verantwoordelijk is voor de medische zorgen die specifiek betrekking hebben op de NBMV en voor het medisch luik van het AMAAR project (Adapted Medical Assistance After Return) binnen het kader van vrijwillige terugkeer.

Paul Jacques werkt al 36 jaar als klinisch psycholoog. Na een psychoanalytische en systemische opleiding, werkte hij in de gevangenis en de psychiatrie en 10 jaar voor het Centrum Etienne Degreef, gespecialiseerd in kinderbescherming. Hij werkte ook 20 jaar in een CGG. Hij is de voormalige voorzitter van de Waalse Liga en het Waals instituut voor geestelijke gezondheid, nu de CRESAM (referentiecentrum GG in Wallonië) en auteur van een aantal artikels. In 2000, richtte P. Jacques een centrum voor geestelijke gezondheidszorg op, de "Clinique de l'Exil". Dit project is specifiek gericht op geestelijke gezondheidszorg, avenue Reine Astrid, in de provincie Namen. Er is slechts een klein team. De diensten richten zich vooral tot nieuwkomers: migranten, asielzoekers/-sters en vluchtelingen, en met name slachtoffers van georganiseerd geweld (foltering, verkrachting, oorlogsvluchtelingen ...). Dit publiek heeft behoeftes op verschillende niveau's: sociaal, medisch, psychiatrisch, psychologisch, juridisch. Er wordt hier vooral rekening gehouden met de taal, (er wordt gewerkt met tolken van het Waalse Setis), de cultuur, de geopolitieke context van het land van herkomst, de asielprocedure of het verblijf (mensen zonder papieren hoeven niet te betalen). Het betreft een traumakliniek, gespecialiseerd in rouw en onveiligheid.

Conclusie

Hélène Ryckmans, volksvertegenwoordigster van Ecolo voor het Waals Parlement en het Parlement van de Federatie Wallonië-Brussel. Als senatrice werkte Hélène mee aan de voorbereiding van de goedkeuringen van het rapport Peking+20. Ze zet zich al jarenlang in voor verschillende bewegingen en verenigingen en was actief in de internationale samenwerking en solidariteit. Als vrouw van het terrein stelt ze haar politieke carrière in het licht van de strijd tegen ongelijkheid. Ze wil het debat omtrent democratie en burgerschap levend houden. Hélène Ryckmans is ontwikkelingssociologe en heeft 25 jaar ervaring in projectmanagement, institutionele vorming en begeleiding (strategische analyse en politieke lobby) rond de gelijkheid van vrouwen en mannen en de gelijkheid van het noorden en het zuiden, empowerment van vrouwen, vrouwenrechten, politieke participatie, versterking van de capaciteiten van verenigingen. Tussen 1996 en 2014 was Hélène medewerkster bij de NGO Le Monde selon les femmes. In dit kader volbracht ze heel wat vormingen en interventies in België en in Franstalig Afrika. Vandaag is ze bestuurslid bij deze organisatie. Werd uitgeroepen tot Femme de paix in 2011. Lid van de Commissie Vrouwen en Ontwikkeling (België) sinds 1994, voorzitter van de commissie van 2000 tot 2013. Bestuurslid bij CFFB. Schrijfster van artikels, opiniestukken, pedagogische handleidingen omtrent gender, ontwikkeling en vrouwenrechten.